

U–jazdowski

Artysta wobec wojny – pytania o sens sztuki.

Wokół wystawy: *Ukraina. Pod innym niebem.*

Przedmiot:

Język polski, plastyka, etyka

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa

Liceum ogólnokształcące

Technikum

Zakres:

podstawowy i rozszerzony

Autor:

Piotr Ślusarczyk

Cele operacyjne. Uczeń:

- interpretuje tekst ikonograficzny z wykorzystaniem odpowiedniej terminologii;
- interpretuje tekst kultury w kontekście społecznym i politycznym;
- tworzy wypowiedź na temat zadań artysty;
- zajmuje stanowisko w sprawie roli artysty w społeczeństwie.

Metody i techniki nauczania:

- wizyta w galerii sztuki;
- dyskusja;
- praca z tekstem ikonograficznym.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- reprodukcje cyfrowe tekstów ikonograficznych;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

- 1) Przygotowanie do zajęć. Wizyta uczniów w Centrum Sztuki Współczesnej. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z katalogiem wystawy *Ukraina. Pod innym niebem.*

Faza wprowadzająca

- 1) Podanie celu i tematu zajęć.
- 2) Uczniowie podejmują refleksję nad wpływem wojny na świadomość społeczną i jednostkową.

Działanie 1.

Przeczytaj poniższą wypowiedź kuratorów wystawy *Ukraina. Pod innym niebem*.
Odpowiedz na pytania.

Dzisiaj Ukraina i Ukraińcy żyją w zupełnie zmienionej rzeczywistości, która nastąpiła 24 lutego. W umyśle każdego Ukraińca życie podzieliło się na dwa etapy – przed i po. Narodziła się także świadomość tego, że rzeczywistość jest inna dla każdego, wieloekranowa, że tak powiem. Istnieje rzeczywistość, w której trwa nasza rozpaczliwie odważna walka. I istnieje paranoiczna, „przekręcona” rzeczywistość rosyjskich zbrodniarzy wojennych. I jest rzeczywistość tych, którzy współczująco lub z dystansem obserwują tę konfrontację. Wojna to nie jest sytuacja, w której obserwator może zająć pozycję insidera, jednak potęga sztuki pozwała mu się mentalnie przenieść pod nasze groźne niebo. Niniejsza wystawa prezentuje prace, które są wynikiem bezpośredniej reakcji na to, co się dzieje, oraz podkreślają tragedię i bohaterstwo czasu.

Victoria Burlaka, *Ukraina. Pod innym niebem*. (katalog wystawy), Warszawa 2022 r.

Wyobraź sobie, że wszyscy Twoi najbliżsi w jednej chwili zginęli. Szybko opuszczasz zgliszczącego swojego domu. Nie wiesz, kiedy będziesz mógł wrócić na swoją ziemię, do swoich sąsiadów. W jednej chwili cały twój świat legł w gruzach... Taka sytuacja dotknęła naszych wschodnich sąsiadów. Od 24 lutego 2022 roku świat wielu Ukraińców radykalnie się zmienił. Polityka prowadzona za pomocą wojny skutkuje cierpieniem niewinnych ludzi. Pod takim samym niebem, a jednocześnie zupełnie innym – przecinanym smugami rakiet – ludzie starają się ocalić tyle normalności, ile to tylko możliwe.

Marcel Skierski, *Ukraina. Pod innym niebem*. (katalog wystawy), Warszawa 2022 r.

- 1) Jak wojna wpłynęła na postrzeganie i przeżywanie rzeczywistości przez obywateli Ukrainy, będących ofiarami rosyjskiej agresji?
- 2) Jak rozumiesz zdanie: „Wojna to nie jest sytuacja, w której obserwator może zająć pozycję insidera”?
- 3) W czym, według Ciebie, wyraża się wspomniana w tekście potęga sztuki?
- 4) W tytule wystawy pojawia się słowo „niebo”. Jak odczytujesz jego znaczenie?
Na czym polega jego inność?
- 5) Czy, Twoim zdaniem, człowiek współczesny może uciec od polityki?
Uzasadnij swoje stanowisko.

Faza realizacyjna

- 1) Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej wybrane reprodukcje prac prezentowanych na wystawie.

Działanie 2.

Zadaniem uczniów jest zapisanie wrażenia wywołanego kontaktem z dziełem.

- 2) Nauczyciel organizuje pracę grupową. Instruuje, by uczniowie, interpretując teksty ikonizacyjne, zwrócili uwagę na:

- dziedzinę sztuki (rzeźba, fotografia, instalacja itd.);
- konwencję dzieła (np. dokumentaryzm, abstrakcjonizm, symbolizm);
- treść tekstu ikonizacyjnego;
- jego symbolikę;
- znaczenie tytułu.

Działanie 3.

Uczniowie pracują w pięciu grupach. Zadaniem każdej z grup jest podjęcie próby interpretacji wybranego tekstu ikonograficznego prezentowanego na wystawie *Ukraina. Pod innym niebem*.

Działanie 4.

Uczniowie prezentują na forum klasy wypracowane interpretacje.

3) Nauczyciel pyta o to, jak pogłębiona refleksja nad tekstem ikonicznym zmieniła sposób ich postrzegania.

4) Nauczyciel zwraca uwagę na różnicę między spontanicznym odbiorem dzieła sztuki a próbą jego krytycznej interpretacji.

Działanie 5.

Uczniowie tworzą wspólnie notatkę – wojna widziana oczami ukraińskich artystów.

Faza podsumowująca

1) Podsumowaniem lekcji jest dyskusja, w której uczniowie odnoszą się do poniższej tezy.

Działanie 6.

Odnieś się do tezy: artystyczny dystans wobec wojny oznaczałby etycznie podejrzaną obojętność.

Praca domowa

1) Uczeń tworzy wypowiedź pisemną na temat roli artysty i sztuki w społeczeństwie.

Materiały pomocnicze:

1) Katalog wystawy *Ukraina. Pod innym niebem*.

2) Reprodukcje prac:

- Piotr Armianowski, *Miasto*
- Yuriy Bolsa, *Samoloty*
- Roman Bordun, Irpin, *mieszkanie po ostrzale artyleryjskim*
- Daniil Galkin, *Tryzub w ogniu*
- Daria Koltsova, *Kołyśanka*
- Julia Zakharova, *Zasada dwóch ścian*
- Oleksiy Sai, *Zbombardowane*
- Oleksiy Furman, *76-letni Wołodymyr Tychonow otwiera drzwi swojego garażu z licznymi dziurami po kulach 28 kwietnia 2022 r. w Zahaltsi w Ukrainie*.
- Stanislav Ostrous, *Zdjęcie dokumentalne, 2022*

Wskazówki metodyczne

1) Jeśli w klasie są uczniowie z Ukrainy, należy przygotować ich emocjonalnie do tej lekcji i uprzedzić wcześniej o tematyce zajęć. Należy zostawić im wybór, czy chcą wziąć w niej udział, czy też nie. Odmowę należy również bezwzględnie respektować.

2) Lekcja ta może być uzupełnieniem zajęć poświęconych np.:

- Dziadom Adama Mickiewicza (scena VII *Salon Warszawski* – dyskusja o stosunku sztuki do problemów współczesności);
- młodopolskiej koncepcji artysty i sztuki (sztuka dla sztuki);
- twórczości Josepha Conrada (etyka Conradowska);
- eseistyce Jana Józefa Szczepańskiego (*W służbie Wielkiego Armatora*);
- literaturze wojny i okupacji.

Zadanie typu maturalnego:

Jakie funkcje pełni sztuka dokumentarna?

Omów zagadnienie na podstawie zamieszczonej niżej fotografii oraz wybranego utworu literackiego.

Gr 1) Andriy Boyko, *Zdjęcie dokumentalne, 2022*

Gr 2) Oleksiy Furman, *76-letni Wołodymyr Tychonow otwiera drzwi swojego garażu z licznymi dziurami po kulach 28 kwietnia 2022 r. w Zahaltsi w Ukrainie, 2022*

Piotr Armianowski, *Miasto*

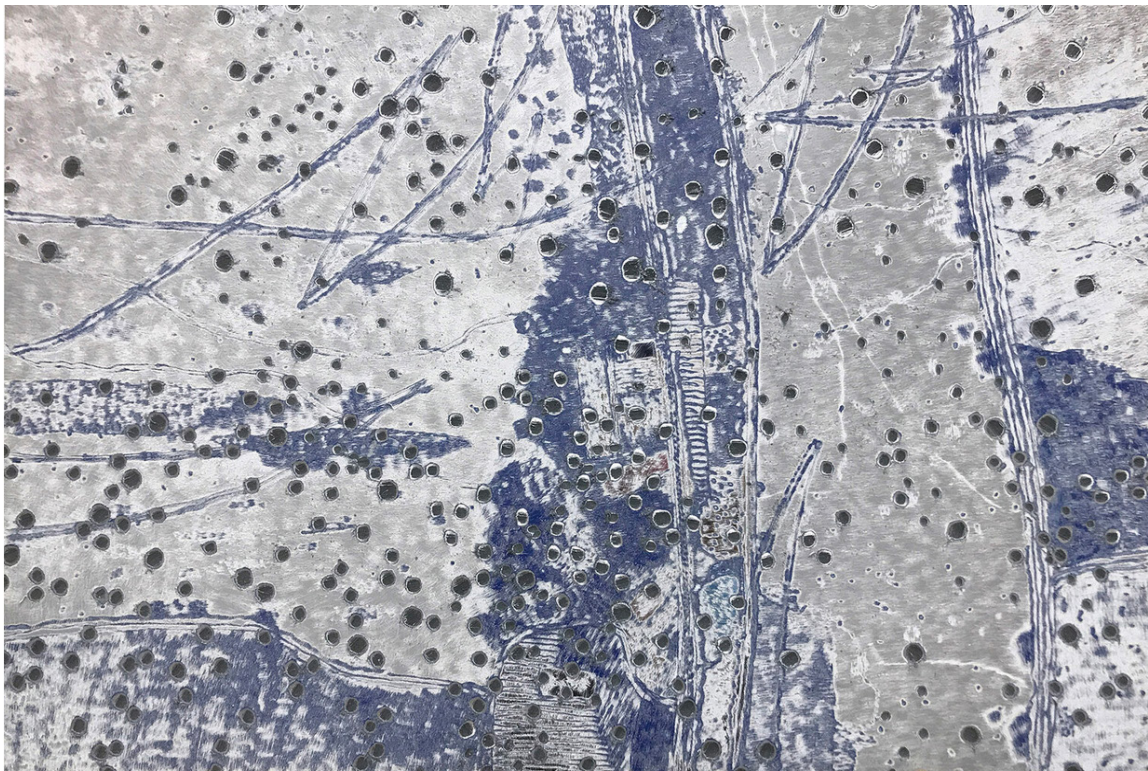
Oleksiy Furman, 76-letni Wołodymyr Tychonow otwiera drzwi swojego garażu z licznym dziurami po kulach 28 kwietnia 2022 r. w Zahaltsi w Ukrainie.

Yuriy Bolsa, *Samoloty*

Julia Zakharova, *Zasada dwóch ścian*

Oleksii Sai, *Zbombardowane*

Daria Koltsova, *Kołysanka*

Andriy Boyko, *Zdjęcie dokumentalne*

Daniil Galkin, *Tryzub w ogniu*